

המעשים שהם עושים, משום שהיא יודע שלא יסטו מינה ושמאלה, ומשום כך בוחן אותם, לא בשבילו, שהרי הוא יודע את היצר וכח האמונה שלהם, אלא כדי להרים ראשם בשבילם.

כמו זה עשה לו לאברהם, שכתוב (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם. מה זה נסה? הרמת נס, כמו שנאמר (ישעיה סב) הרימו נס, שאו נס, הרים דגלו בכל העולם. ואף על גב שזה נתבאר, בשביל זה הקדוש ברוך הוא הרים את דגלו של אברהם בעיני כלם. זהו שכתוב נסה את אברהם. אף כך הקדוש ברוך הוא, כדי להרים את דגל הצדיקים, הוא בוחן אותם להרים את ראשם בכל העולם.

צדיק יבחן, מה הטעם? אמר רבי שמעון, משום שהקדוש ברוך הוא, בשמירת מצוות, מה פתוב? (ישעיה נג) וה' חפץ דכאו החלי, ובארוהו. אבל משום שרצונו של הקדוש ברוך הוא לא מתרצה אלא בנשמה, אבל בגוף לא. שהרי הנשמה דומה לנשמה של מעלה, והגוף אינו ראוי להאחו למעלה, ואף על גב שדמות הגוף היא בסוד עליון.

ובא וראה, בזמן שהקדוש ברוך הוא מרצה מנשמת האדם להנות [להאר] בה, הוא מכה את הגוף כדי שתשלט הנשמה, שהרי בעוד הנשמה עם הגוף, הנשמה לא יכולה לשלט. שפאשר יש רע [נשבר] לגוף, הנשמה שולטת. צדיק יבחן, מה זה צדיק יבחן? כמו שנאמר (ישעיה כח) אכן בחן. כך גם צדיק יבחן, מחזק אותו. כאכן בחן היו שהיא פנת יקרת, כך גם צדיק יבחן.

ידע דלא יסטון לימינא ושמאלא, ובגין כך אבחין לון. לאו בגיניה, דהא איהו ידע יצרא ותוקפא דמהימנותא דלהון, אלא בגין לארמא רישיהון בגיניהו.

בגוונא דא, עבד ליה לאברהם, דכתיב, (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם.

מאי נסה, הרמת נס. כמה דאת אמר (ישעיה סב) הרימו נס, (ירמיה ד) שאו נס, ארים דגלא דיליה בכל עלמא, ואף על גב דהא אתמר, בגין דא קדשא בריך הוא ארים דגלא דאברהם בעיניהון דכלא, הדא הוא דכתיב נסה את אברהם, אופ הכי קדשא בריך הוא בגין לארמא דגלא דצדיקיא איהו בחין לון, לארמא רישיהו בכל עלמא.

צדיק יבחן, (תהלים יא) מאי טעמא, אמר רבי שמעון בגין דקדשא בריך הוא כד אתרעי בהו בצדיקיא, מה פתיב, (ישעיה נג) ויי חפץ דכאו החלי. ואוקמוה. אבל בגין דרעותא דקדשא בריך הוא, לא אתרעי אלא בנשמתא, אבל בגופא לא, דהא נשמתא איהו דמיא לנשמתא דלעילא, וגופא לאו איהו חזי לאתאחדא לעילא, ואף על גב דדיוקנא דגופא ברזא עלאה (דף קמ ע"ב) איהו.

ותא חזי, בזמנא דקדשא בריך הוא אתרעי בנשמתיה דפר נש, לאתהנאה (נ"א לתהנאה) בה, מחי לגופא בגין דתשלוט נשמתא. דהא בעוד דנשמתא עם גופא, נשמתא לא יכלא לשלטאה. דכד אתרע (נ"א אתרע) גופא, נשמתא שלטא. צדיק יבחן, מאי צדיק יבחן, כמה דאת אמר, (ישעיה כח) אכן בחן, הכי נמי צדיק יבחן, אתקיף ליה. פהאי אכן בחן, דהיא (ישעיה כח) פנת יקרת, הכי נמי צדיק יבחן.

